

Vergaderjaar 2018–2019

32 852

Grondstoffenvoorzieningszekerheid

C

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 september 2018

De leden van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving¹ en voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit² hebben kennisgenomen van het richtlijnvoorstel van de Europese Commissie betreffende de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu³ (hierna: richtlijnvoorstel) van 28 mei 2018. Naar aanleiding van dit richtlijnvoorstel en het bijbehorende BNC-fiche⁴ hebben de leden van de D66-fractie op 18 juli 2018 een brief gestuurd aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat.

De Staatssecretaris heeft op 17 september 2018 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
De Boer

¹ Samenstelling **Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving**:

Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Vos (GL), P. van Dijk (PVV), Atsma (CDA), D.J.H. van Dijk (SGP), Don (SP), Jorritsma-Lebbink (VVD) (*vice-voorzitter*), N.J.J. van Kesteren (CDA), Köhler (SP), Meijer (SP), Nooren (PvdA) (*voorzitter*), Pijlman (D66), Schaper (D66), Stienen (D66), Teunissen (PvdD), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Baay-Timmerman (50PLUS), A.J.M. van Kesteren (PVV), Van der Sluijs (PVV), Van Zandbrink (PvdA), Fiers (PvdA).

² Samenstelling **Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**:

Nagel (50PLUS) Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Vos (GL), Kok (PVV) (*vice-voorzitter*), Vac. (PVV), Gerkens (SP) (*voorzitter*), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), Reuten (SP), Pijlman (D66), Prast (D66), Van Rij (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP), De Bruijn-Wezeman (VVD), Van der Sluijs (PVV), Van Zandbrink (PvdA), Fiers (PvdA).

³ COM(2018)340; E-dossier E180018, te raadplegen op: https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e180018_voorstel_voor_een.

⁴ *Kamerstukken I* 2017/18, 22 122 / 32 852, HQ.

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR INFRASTRUCTUUR, WATERSTAAT EN OMGEVING EN VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT/LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT

Aan de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat

Den Haag, 18 juli 2018

De leden van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving, en Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit hebben met belangstelling kennisgenomen van het richtlijnvoorstel van de Europese Commissie betreffende de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu⁵ (hierna: richtlijnvoorstel) van 28 mei 2018. Naar aanleiding van dit richtlijnvoorstel en het bijbehorende BNC-fiche⁶ hebben de leden van de D66-fractie de volgende vragen.

De tabel op bladzijde 4 van het richtlijnvoorstel laat zien dat er veel wordt verwacht van bewustmaking bij consumenten.⁷ Ten aanzien hiervan geeft het BNC-fiche aan dat het kabinet niet overtuigd is van de gunstige effecten van markering op consumentengedrag.⁸ Daarin kunnen de D66-fractieleden zich vinden. Zij wijzen erop dat markering zelfs averechtse effecten zou kunnen hebben. De leden vragen u naar de mogelijkheden van de Europese Commissie en van u om meer in te zetten op instrumenten die wél effectief zijn in het beïnvloeden van consumentengedrag zonder de keuzevrijheid te beperken, zoals verhandelbare rantsoenen en een op kunststofarme consumptie gerichte keuze-architectuur.

De genoemde tabel laat ook zien dat sterk wordt ingezet op producentenverantwoordelijkheid. De D66-fractieleden interpreteren dit zo dat van producenten wordt verwacht dat zij vrijwillig bijdragen aan minder effecten van kunststof op het milieu. Klopt deze interpretatie? En zo ja, in hoeverre is te verwachten dat met deze vrijblijvende aanpak op tijd de gewenste resultaten worden bereikt? Speelt hier niet het uit de economische theorie bekende probleem van negatieve externe effecten, waarbij individuele rationaliteit leidt tot collectieve irrationaliteit, en collectieve dwang vereist is om een voor het collectief optimale uitkomst te bevorderen?

Het richtlijnvoorstel geeft aan dat kunststofbevattend vistuig verantwoordelijk is voor 27% van het zwerfvuil op Europese stranden.⁹ Toch blijft dit product volgens voornoemde tabel buiten schot, in die zin dat wordt gerekend op vrijwillige gedragsverandering van producenten en consumenten.¹⁰ De D66-fractieleden vragen waarom dit vistuig niet verboden wordt. Datzelfde geldt voor filters voor tabaksproducten.

Het richtlijnvoorstel stelt dat er onvoldoende stimulansen zijn voor «correcte inzameling en verwerking van afval»¹¹. De leden van de fractie van D66 hebben behoefte aan een toelichting hierop, namelijk wat er in dit verband wordt bedoeld met «correct», en wat daarvan de onderbouwing is.

⁵ COM(2018)340; E-dossier E180018, te raadplegen op: https://www.eerstekamer.nl/eu/edossier/e180018_voorstel_voor_een.

⁶ *Kamerstukken I* 2017/18, 22 122 / 32 852, HQ.

⁷ COM(2018)340, p. 4.

⁸ *Kamerstukken I* 2017/18, 22 122 / 32 852, HQ, p. 7.

⁹ COM(2018)340, p. 23.

¹⁰ COM(2018)340, p. 4.

¹¹ COM(2018)340, p. 1.

Ten slotte vragen de D66-fractieleden naar de mogelijkheid om de handel in tweedehands producten met name kleding vrij te stellen van btw.

De leden van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving, en Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag uiterlijk 31 augustus 2018.

De voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving,
J.E.A.M. Nooren

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
A.M.V. Gerkens

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN WATERSTAAT

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 17 september 2018

Hierbij zend ik u de antwoorden op de vragen van de leden van de D66-fractie van de vaste commissies voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving, en Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit naar aanleiding van het toegezonden richtlijnvoorstel van de Europese Commissie betreffende de vermindering van de effecten van bepaalde kunststofproducten op het milieu van 28 mei 2018 en het bijbehorende BNC-fiche (ingezonden 18 juli 2018).

Wat zijn de mogelijkheden van de Europese Commissie en van de Staatssecretaris om meer in te zetten op instrumenten die wél effectief zijn in het beïnvloeden van consumentengedrag zonder de keuzevrijheid te beperken?

De Europese Commissie benut de instrumenten die binnen haar bevoegdheden liggen. Daarnaast is de Europese Commissie een publiekscampagne gestart om het gebruik van alternatieven voor plastic wegwerpproducten onder de aandacht te brengen. Waar het uiteindelijk om gaat, is dat het de consument zo makkelijk mogelijk wordt gemaakt om te kiezen voor de gewenste varianten die circulair zijn in plaats van lineair. Er zijn allerlei mogelijkheden en prikkels die het gedrag van consumenten beïnvloeden. Deze mogelijkheden verken ik samen met bedrijven om te komen tot een nationaal Plastic Pact.

Klopt de interpretatie dat van producenten wordt verwacht dat zij vrijwillig bijdragen aan minder effecten van kunststof op het milieu? En zo ja, in hoeverre is te verwachten dat met deze vrijblijvende aanpak op tijd de gewenste resultaten worden bereikt? Speelt hier niet het uit de economische theorie bekende probleem van negatieve externe effecten, waarbij individuele rationaliteit leidt tot collectieve irrationaliteit, en collectieve dwang vereist is om een voor het collectief optimale uitkomst te bevorderen?

In artikel 8 van het richtlijnvoorstel wordt de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid toegelicht. Producenten worden verantwoordelijk gesteld voor de kosten voor het opruimen van zwerfvuil, inclusief het vervoer, de inzameling en verwerking, en voor de kosten voor bewustwordingsmaatregelen (artikel 10). Er is dus geen sprake van een vrijwillige bijdrage voor producenten.

De wijze waarop deze verantwoordelijkheid voor producenten geoperationaliseerd kan worden, is momenteel onderwerp van discussie tussen de lidstaten en de Europese Commissie.

Waarom wordt vistuig dat kunststof bevat niet verboden?

In de Richtlijn wordt producentenverantwoordelijkheid voor vistuig als maatregel voorgesteld om te voorkomen dat vistuig als zwerfafval in zee belandt (de zogenaamde «spooknetten»). Een marktrestrictie is een zwaardere maatregel, die door de Europese Commissie alleen wordt voorgesteld voor producten waarvoor goede en duurzame alternatieven op de markt zijn. Op dit moment is dat voor vistuig nog niet het geval. De producentenverantwoordelijkheid voor vistuig is bovendien een welkome aanvulling op de vrijwillige samenwerking met de visserijsector. In de Nederlandse aanpak is via Green Deals tot nu toe goede samenwerking gerealiseerd op het gebied van afval uit de visserij en de scheepvaart: de Green Dealschone stranden, de Green DealVisserij voor een Schone Zee

en de Green Deal Scheepsafvalketen. In 2017 is 143 ton netten verzameld om te worden gerecycled, en 113 Nederlandse vissersschepen doen mee aan het programma *Fishing for Litter*. In de Green Deal Scheepsafvalketen zijn concrete afspraken opgenomen met alle Nederlandse havens om de maritieme afvalkringloop te sluiten, waaronder een korting op haven-gelden bij afgifte van gescheiden scheepsafval. De producenten van vistuig zal worden gevraagd om vanuit producentenverantwoordelijkheid mee te gaan doen in de Green Deal aanpak om de keten van vistuig circulair te maken.

In Nederland speelt specifiek dat er plastic in zee terecht komt door visnetten met pluis. Pluis is een materiaal dat door meerdere typen bodemvisserij gebruikt wordt om visnetten te beschermen tegen slijtage. De visserijsector zoekt met financiële steun van de rijksoverheid naar alternatieven voor pluis ter preventie van de slijtage van visnetten. Er is een aantal kansrijke materialen geïdentificeerd maar deze zijn nog niet zover ontwikkeld dat er van een alternatief voor pluis kan worden gesproken.

Waarom worden filters van tabaksproducten niet verboden?

Ook voor filters van tabaksproducten geldt dat er alleen een marktrestrictie wordt ingesteld als er alternatieven voorhanden zijn. Ondanks dat er wel alternatieve tabaksproducten voorhanden zijn, wordt dit door DG Environment niet als maatregel voorgesteld, omdat over de wenselijkheid van deze alternatieven discussie ontstaat in verband met gevolgen voor de gezondheid.

Wat wordt bedoeld met dat er onvoldoende stimulansen zijn voor «correcte inzameling en verwerking van afval» en wat is daarvan de onderbouwing?

De Europese Commissie bedoelt hiermee dat op dit moment de kunststofketen nog niet gesloten is van productie en (eenmalig of meermalig) gebruik naar 100% inzameling en verwerking tot nieuwe producten. Het feit dat er veel kunststof zwerfafval bestaat dat op stranden en in oceanen belandt, is hier het resultaat van. Een correcte inzameling betekent in dit verband dus «zonder verlies van grondstoffen». Dit vraagt om een goed georganiseerde inzamelings- en verwerkingslogistiek. De Europese Commissie doet daartoe een voorstel voor een mix aan maatregelen, die in het richtlijnvoorstel wordt onderbouwd, waaronder marktrestricties, productvereisten, informatievoorziening op de producten en producentenverantwoordelijkheid.

Is er een mogelijkheid om de handel in tweedehands producten, met name kleding, vrij te stellen van btw?

Voor tweedehands producten geldt de margeregeling. Dat betekent dat alleen btw hoeft te worden afgedragen over het verschil tussen de inkoop van een tweedehands product en de verkoop daarvan. Er wordt dus al minder btw afgedragen over tweedehands producten.

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat,
S. van Veldhoven-van der Meer